

POSTANOWIENIE

12 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 12 stycznia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku K.W.

z udziałem B.Ż.

o zniesienie współwłasności,

na skutek skargi kasacyjnej B.Ż.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 26 stycznia 2023 r., II Ca 1258/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od B.Ż. na rzecz K.W. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia uczestniczce postępowania odpisu postanowienia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki postępowania B.Ż. od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z 26 stycznia 2023 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede

wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1093 ze zm.) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN: z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może

stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Przedstawienie we wniosku przesłanki występowania istotnego zagadnienia prawnego obliguje zatem skarżącego do sformułowania tego zagadnienia oraz przedstawienia odrębnej, pogłębionej analizy prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi do rozpoznania.

Uczestniczka postępowania wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które przedstawiła w formie pytań: „(1) czy zmodyfikowanie zasady podziału przez współwłaścicieli pożytków wynikającej z art. 207 k.c. jest dopuszczalne przez zawarcie innej niż podział *quod usum* umowy określającej wyłącznie sposób podziału pożytków w postaci dochodu z rzeczy wspólnej; (2) czy zawarcie umowy modyfikującej zasady wynikające z art. 207 k.c. skutkuje brakiem powstania roszczenia o rozliczenie nakładów na nieruchomości poniesionych w sposób ustalony przez strony w okresie obowiązywania takiej umowy, czy też dochodzi do przesunięcia terminu wymagalności takiego roszczenia na chwilę wypowiedzenia takiej umowy, względnie roszczenie to ulega przedawnieniu na ogólnych zasadach przedawnienia roszczenie o rozliczenie nakładów, to jest bieg jego rozpoczyna się z chwilą poniesienia nakładów?”.

Skarżąca nie sformułowała żadnego zagadnienia prawnego w formule wyżej przedstawionej, jej wywód nie zawiera istotnej argumentacji prawnej. W istocie zagadnienia prawne wskazane przez skarżącą są pytaniami o trafność stanowiska Sądu Okręgowego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa (a nie problemem związanym z istotnością zagadnienia prawnego). Zostały one odniesione do stanu faktycznego i przebiegu postępowania w tej sprawie, a skarżący nie wykazał ich bardziej ogólnego znaczenia.

W świetle powyższego należy uznać, że nie stanowi zagadnienia prawnego stwierdzenie o potrzebie dokonania oceny prawnej w określonym zakresie w sytuacji, gdy skarżący nie przedstawił argumentów, które świadczyłyby o możliwych rozbieżnościach interpretacyjnych, innych niż ocena, którą przyjął Sąd

drugiej instancji. To samo dotyczy sytuacji, gdy skarżący nie wykazał wskazanego powyżej elementu „istotności” ani „nowości”, ograniczając się do przedstawienia argumentacji stanowiącej w istocie polemikę ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji. W niniejszej sprawie ograniczono się do zgłoszenia wątpliwości, które w istocie stanowią pozór występowania w sprawie zagadnienia prawnego.

Odnosnie do pierwszego ze wskazanych przez skarżącą zagadnień to odpowiedź na nie wynika z orzecznictwa, wskazanego przez wnioskodawcę.

Jak wskazano bowiem w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego, art. 207 k.c., określający sposób rozliczenia pożytków i innych przychodów z rzeczy wspólnej oraz wydatków i ciężarów związanych z tą rzeczą – z uwagi na jego dyspozytywny charakter – ma zastosowanie wtedy, gdy współwłaściciele w umowie nie postanowili inaczej (zob. np. postanowienie SN z 29 czerwca 2011 r., IV CSK 496/10).

Zgodnie z art. 207 k.c. pożytki i inne przychody z rzeczy wspólnej przypadają współwłaścicielom w stosunku do wielkości udziałów. Jak wskazano, przepis ten ma dyspozytywny charakter, a więc współwłaściciele mogą w drodze umowy określić inaczej rozkład ciężarów i wydatków oraz przypadające poszczególnym współwłaścicielom części pożytków i innych przychodów. Zasada podziału pożytków i przychodów według wielkości udziałów nie ma także zastosowania, gdy współwłaściciele zawarli umowę o podział nieruchomości do korzystania i każdy z nich korzysta na zasadzie wyłączności z określonej fizycznie części nieruchomości (zob. uchwałę SN z 8 stycznia 1980 r., III CZP 80/79, OSNCP 1980, nr 9, poz. 157; postanowienie SN z 21 września 2006 r., I CSK 128/06).

Sąd Okręgowy słusznie zatem przyjął, zgodnie z powołanym orzecznictwem, że zasada wynikająca z art. 207 k.c. nie ma zastosowania, gdy współwłaściciele zawarli umowę o podział nieruchomości do korzystania i każdy z nich korzysta na zasadzie wyłączności z określonej fizycznie części nieruchomości. Jak słusznie wskazał ten Sąd, nie jest to jedyny taki przypadek, w ramach bowiem swobody umów współwłaściciele mogą wyłączyć modelowy (kodeksowy) sposób podziału pożytków i ciężarów pomiędzy współwłaścicielami.

Odnosnie do drugiego ze wskazanych przez skarżącą zagadnień, zauważenia wymaga, że z ustaleń poczynionych przez Sądy *meriti* wynika jednoznacznie, iż zgodnie z umową łączącą wnioskodawcę z T.Ż. nakłady na nieruchomość wspólną czynione były niezgodnie z przysługującymi im udziałami, ale po połowie. Z treści umowy wynikało także, że pożytki z nieruchomości dzielone były w takich samych proporcjach, tj. po połowie. Co istotne, uczestniczka postępowania dopiero po śmierci męża wypowiedziała tę umowę. Kwestia momentu wypowiedzenia umowy wpływa na określenie wymagalności tych roszczeń oraz ewentualne ich przedawnienie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się także, że z chwilą dokonania przez współwłaściciela nakładów na rzecz wspólną powstaje roszczenie o ich zwrot, jednak, aby doszło do jego przedawnienia, musi ono wpierv stać się wymagalne (art. 120 § 1 zd. 1 k.c.). Roszczenie o rozliczenie nakładów stałoby się wymagalne dopiero na skutek umownej zmiany dotychczasowego porozumienia dotyczącego podziału do korzystania, wypowiedzenia, czy też w trybie orzeczenia sądowego (art. 201 zd. 2 k.c.), w wyniku których wnioskodawca utraciłby uprawnienia do wyłącznego korzystania ze swoich nakładów. Wówczas miałaby zastosowanie zasada wyrażona w art. 120 § 1 zd. 2 k.c., określająca początek biegu przedawnienia (postanowienie SN z 17 stycznia 2018 r., IV CSK 163/17, OSNC-ZD 2019, nr 1, poz. 4).

Trafnie wskazuje wnioskodawca, że aby przedawnienie rozpoczęło swój bieg, musi najpierv zaistnieć roszczenie, które następnie musi stać się wymagalne. W procedowanej sprawie miało to miejsce dopiero w momencie, gdy pomiędzy stronami przestała obowiązywać umowa. Zatem dopóki obowiązywała umowa, z której strony wywiązywały się prawidłowo, roszczenie o rozliczenie nakładów nie istniało, nie mógł się więc rozpocząć bieg terminu przedawnienia. Roszczenie takie niewątpliwie powstało dopiero gdy umowa przestała obowiązywać.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 13 § 2 w zw. z art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).

[P.L.]

[ał]